

בבא בתרא ל'

ממך קניתי ואכלתי שני חזקה ואמר אני גרתי בבתי גואי ר"נ א' לך ברור אכילתך שני חזקה. ואבדתי את שטרי ואתה לא מחית לי שאזהר לשמור את שטרי. אמר לו המערער, והרי אני גרתי בחדרים הפנימים⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷. באו לפני רב נחמן, ואמר למחזיק, הבא עדים שדרת בבית לבדך שלש שנים בלא אותו שבא עמך, כדין כל חזקת שלש שנים שצריך להביא עדים שהחזיק בה חזקה גמורה. אמר לו רבא, הרי המוציא מחבירו עליו הראיה, ועל המערער להביא ראיה שהשתמש בבית ביחד עמו⁵⁴⁸.

מכר כל נכסי בי בר סיסין וא' שקרקע זו רק נקראת כך ר"נ העמיד ביד לוקח רבא א' הממע"ה ומדברי רב נחמן על דברו. מהמעשה באדם שאמר לחברו אני מוכר לך את כל אותן קרקעות שקניתי מאדם ששמו 'בר סיסין'. כשבא להחזיק בקרקעות, אמר לו המוכר על קרקע אחת שהיא לא נכללה במכירה, כיון שרק נקראת 'דבי בר סיסין' אבל אינה קרקע של אותו האיש. ולא ידוע אם הוא קנאה מבי בר סיסין ולפיכך נקראת כך, או ששמה כך מעולם והיא ירושה לו מאבותיו. ובאו לפני רב נחמן והעמידה ביד הלוקח. אמר לו רבא, האם הדין הוא כך שמוציאים את הקרקע מספק מיד המוכר שמוחזק בה?, המוציא מחבירו עליו הראיה. ועל הלוקח להביא ראיה ומאחר שאין לו ראיה יפסיד. וקשה מדברי רבא שאמר שעל הלוקח להביא ראיה על מה שלעיל העמיד ביד הלוקח. ומדברי רב נחמן שהעמיד ברשות הלוקח על דבריו לעיל שהעמיד ברשות המוכר. ואומרת הגמרא שלא קשה מרבא על רבא מפני שרבא מעמיד בכל מקום ביד המוחזק, שם המוכר מחזיק בקרקע זו, שנקראת 'דבי בר סיסין', וכאן הלוקח שגר בבית מחזיק בבית.

לר"נ כיון שנקראת דבי בר ומרב נחמן על רב נחמן לא קשה, כיון ששם המוכר אמר סיסין על המוכר להביא רא' לקונה שהוא מוכר לו את כל הנכסים של בי בר סיסין, והשדה הזאת נקראת על ידי כולם 'דבי בר סיסין'. ונראה שהיא נקראת כך מפני שקנאה מבי בר סיסין. והוא שאומר שלא קנה אותה מבר סיסין, עליו להביא ראיה שלא קנה אותה ממנו אלא היא רק נקראת בשם זה. אבל כאן גם אם הוא היה

546 שם היתה עיקר דירתו והייתי עובר דרך עליך ומשתמש עמך בבית החיצון שדרת בו ברשותי ולכך לא מחיתי. רשב"ם.

547 ונראה שהיה לו עדים שהיה בשכונני גואי אבל לא היו יודעים באיזו דרך הוא היה יוצא. תוס'.

548 ורבא סובר שכיון שעדים ראו שהמוחזק הוה השתמש בו שלש שנים אין לנו לחוש שמא גם זה היה עמו הואיל ולא שמענו עד היום. ומדובר כשהיה למערער עדות שבית זה היה שלו אבל בלא עדות אפילו רב נחמן מודה שהמוחזק נאמן בלא ראיה, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. שאם רצה היה אומר שלי הוא מעולם, וכשאמר ממך קניתי מהימן. רשב"ם.

מחזיק בידו שטר, היינו אומרים לו קיים שטרך ועמוד בנכסים. ואחרי שהמוכר רוצה לפסלו, והחזקה של שלש השנים באה במקום השטר, ואם המוכר מערער על החזקה שאינה חזקה המחזיק צריך להביא עדים שחזקתו היא חזקה גמורה, שהמערער לא דר עמו.

מנך קניתי ואכלתי שני חזקה אני הייתי בשוקי מעשה באדם שאמר לחברו, מאי אתה בראי רבא א' אדם עשוי להיות טרוד ל' יום עושה בבית זה, שהכל יודעים שהיה שלי! ואמר לו ממך קניתי אותו ואכלתי שני חזקה, גרתי בו שלש שנים. והמערער אמר לו אני הייתי בארץ רחוקה במקום שאין השיירות מצויות, ולא ידעתי ולכן לא מחיתי⁵⁴⁹. והמחזיק אמר לו הרי יש לי עדים שבכל שנה באת לכאן לשלשים יום. ואמר לו הייתי טרוד בשוק למכור סחורתי ולקנות אחרת, ולא ידעתי שאתה דר בבית⁵⁵⁰. אמר רבא, אדם עשוי להיות טרוד בשוק שלשים יום.

קניתי מפלוני שא' שקנה ממך וא' לו לאו אדם אמר לחברו מה מעשיך בקרקע זו, בעל דברים ידידי את רבא א' בדין א' לו והמחזיק אמר לו קניתי מפלוני שאמר לי בשעת המכירה שקנה אותה ממך. ומאחר שלא טען ואכלתי שני חזקה שטר המכירה שלו עודנו בידו⁵⁵¹. והמערער אמר לו אתה מודה שקרקע זו היתה שלי היא, ואתה לא קנית אותה ממני, אפילו אם היית טוען שקנית אותה ממני הלא אין לך לא שטר ולא חזקה. לך מהקרקע שלי, אינך בעל דברים שלי, ואני מוחזק בה יותר ממך שהרי אתה לא החזקת שלש שנים. אמר רבא שהמערער אמר לו כדין, ואפילו אם הוא החזיק בה שלש שנים מעמידים את הקרקע ברשות המערער⁵⁵². וכן הלכה.

549 שנינו במשנה היה ביהודה והחזיק בגליל אינה חזקה עד שיהא עמו במדינה באותה מלכות, שיש שיירות מצויות. או בשעת חירום ואפ' באותה מדינה כמו ששנינו לקמן, וכן פירשו הגאונים כפי' ר"ח. אבל במקום שהשיירות מצויות ואין שעת חירום אינו יכול לטעון כך, שקי"ל שמחזיקים בנכסי בורח, שמחאה שלא בפניו היא מחאה, ואם טען לא ידעתי שאיש פלוני החזיק בקרקע שלי ולכן לא מחיתי אינו נאמן. שכמו שאומרים שמחאה שלא בפניו היא מחאה חברך חבא אית ליה ויאמרו למחזיק, כך אמרו לזה שאדם אחד מחזיק בקרקע שלו הואיל ושיירות מצויות, וכן הלכה. רשב"ם.

550 כשיש לו בית אחר באותה העיר שהיה מתאכסן שם כל ל' יום, ויש מפרשים בשוקאי הוה טרידנא ולא היה לי פנאי למחות אע"פ שידעתי ואינו נראה בעיני. רשב"ם

551 במסקנה מעמידים ביד המערער כיון שמודה שהקרקע היתה שלו, לא רק כשלא החזיק בה ג' שנים, אלא אפילו החזיק בה ג' שנים אינה חזקה. שהרי היא חזקה שאין עמה טענה שאינו יודע אם היתה של אותו שמכרה לו ויחזרנה למערער, ויגבה מעותיו מן המוכר, כמו שפסקו בשנים אוחזין, ואע"ג שאין למערער עדים. ולא אומרים מיגו קניתי ממך ואכלתי שני חזקה, כמו שאם אמר מפלוני קניתי שקנה ממך שנאמן מפני שהוא אינו יודע אם המוכר קנה מן המערער או לא, וכיון שהוא מודה למערער שהיתה שלו הודאת בעל דין כמאה עדים דמי, וגם הוא מודה שאינו יודע אם המוכר לקחה מן הבעלים או לא, שהרי לא טען שקנה ממך לפני. וגם אין לו עדים שהמוכר החזיק בה יום אחד. אבל אם החזיק זה ג' שנים וטען מפלוני קניתי שקנה ממך לפני, כלומר שידעתי בברור שלקחה ממך נאמן במיגו שיאמר קניתי ממך ואכלתי שני חזקה. או כשיש עדים שהמוכר החזיק בה יום א'. וכן אמרו ההוא דדר בקשתא בעיליתא. וכאן אפ' באו עדים שאותו מוכר החזיק בה יום א' אבל אין יודע אם לקח אותה אינו מועיל כלום, מאחר שזה לא החזיק ג' שנים וגם הראשון אין לו שטר מכירה מן הבעלים. רשב"ם ועיין בתוס'.

552 לפי מה שפירשתי וכן הלכה. רשב"ם.

יש לי עדים שנמלכתי בך ואמרת לך אדם אמר לחברו מה מעשיך בקרקע זו, והמחזיק קנה ואמר השני נוח לי מהראשון אמר לו קניתי מפלוני ואכלתי שני חזקה, ואין לו עדים שאותו המוכר החזיק בה יום אחד⁵⁵³. ואמר לו פלוני הוא גזלן, גזל ממני שדה זו. והמחזיק אמר לו הרי יש לי עדים שבאתי להמלך בך אם לקנות את השדה, ואמרת לי לך קנה. ואמר לו, אמרתי כך כיון שנוח לי לריב עמך ולהוציא ממך בדין. אמר רבא שהמערער אמר לו כדין ויטול ממנו את השדה⁵⁵⁴.

כשהוא דבור בעלמא אפ' חכמים שואלת הגמרא האם רבא אמר כאדמון, הרי הלכה מודים לאדמון כחכמים שחולקים על אדמון. במה ששנינו במשנה במסכת כתובות, העורר על השדה וחתום על שטר מכירה בתור עד⁵⁵⁵. אדמון אומר השני נוח לי הראשון קשה הימנו, ולכך חתמתי. וחכמים אומרים איבד את זכותו. ואמרת הגמרא שכאן אפילו חכמים מודים. מפני ששם המערער עשה מעשה, שחתם כעד. ובכך הודה שהשדה אינה שלו. אבל כאן הוא דיבור בעלמא, ואדם עשוי לומר זאת בדרך מקרה כדי להוציא את השדה מידי השני.

יש לי עדים שאמרת קנה לי אותה רבא אדם אמר לחברו מה מעשיך בקרקע זו, ואמר א' אמרתי שאקנה מה ששלי בדין לו פלוני הוא גזלן⁵⁵⁶. ואמר ליה והרי יש לי עדים שבאת בערב ואמרת לי לך וקנה אותה עבורי. ואם היתה שלך היית צריך להוציא אותה ממנו בדין בחנם ולא לאבד את מעותיך. ואמר לו אמרתי בלבי שטוב לי לקנות בדמים מועטים קרקע הראויה לי, ולא לטרוח ולבא בדין. אמר רבא אדם תם שאינו רוצה להתקוטט אפילו על שלו, עשוי להוציא מעותיו וליטול את שלו בלא דין ומחלוקת⁵⁵⁷.

קניתי ואכלתי שני חזקה הרי שטר שקניתי זה ד' שנים אדם אמר לחברו מה מעשיך בקרקע, ואמר לו קניתי מפלוני ואכלתי שני חזקה, ולא נזהרתי בשטרי. ואמר לו יש בידי שטר שכתוב בו שהמוכר הזה מכרה לי לפני ארבע שנים, ומקחי קדם לחזקה שלך בשנה, ואתה לא קנית ממני. והיא חזקה שאין

553 שאז אינו יכול לטעון פלוני הוא גזלן, שהרי טוענים ללוקח. רשב"ם.

554 אדמון ורבנן חולקים כשהמערער עשה מעשה לסייע ללוקח לקנות את שדהו, אבל בדבור בעלמא כולם מודים כרבא כמו שהגמרא מפרשת. ואע"פ שהחזיק בה ג' שנים בלא מחאה מפני שהיא חזקה שאין עמה טענה שמודה הוא שלא לקחה מיד הבעלים, אלא מאיש נכרי שאין ידוע שהיה לו בה חלק אפ' יום אחד, ואינו יכול לטעון מדוע המערער לא מיחה שלש אלא היכן שהשני טען ממך קניתי ואכלתי שני חזקה, שעד שלש שנים אדם נוהר בשטרו ולא יותר. וזה שלא מיחה והוא לא נוהר בשטרו הפסיד. אבל כאן שהמחזיק מודה שלא קנה מהמערער שהוא בעל הקרקע בעדים ובנה לא הורע כחו של מערער בשתיקתו, שהחזקה עומדת במקום שטר מכירתו וכיון ששטרו אינו מועיל לו שהרי לקח מגזלן אף חזקתו אינה כלום. רשב"ם.

555 ראוהו העורר על שדה שמכר שמעון ללוי ואומר ראוהו ששמעון גזלו ממנו והוא ראוהו המערער חתום עליה בעד באותו שטר מכירה שכתב לו שמעון ללוי חתם ראוהו ועד אחר עמו.

556 תוס' מפרש שיש לי עדים שהוא גזלן וגזלן אין לו חזקה. ולא כמה שפי' הקונטרס שאין לו עדים שהמוכר החזיק. ואין נראה לר"י מפני שההצריך לומר לא קא מודית דארעא דידי יא כמו שאמרו לעיל. תוס'.

557 ובפירוש ר"ח מפורש אמינא למיזבן דינאי לקנות המריבות כלומר אע"פ שהיא שלי איני מוציאה מידו בלא מריבות ודינין אקנה אותם הדינין והמריבות באלו המעות אע"פ שעיקר הארץ שלי. רשב"ם.

עמה טענה. ואמר המחזיק למערער האם סברת שאמרתני שני חזקה, שלש שנים בצמצום. אמרתני שני חזקה שקדמו ל'שטר שלך בהרבה. ויש לי עדים בכל החזקה ואמרתני שני חזקה סתם מפני שלא ידעתי שהיה לך שטר של ארבע שנים שאצטרך לטעון ולפרש שני חזקה רבות. אמר רבא שאנשים עשויים לקרוא לשנים רבות שני חזקה סתם⁵⁵⁸. ואם הוא טוען אחרי כן שאכל שני חזקה יותר משלש שנים, אין זה חוזר וטוען⁵⁵⁹.

כשהביא עדים שאכלה ז' שנים אבל ודין זה הוא כשהביא עדים שאכלה שבע שנים, שש אין לך מחאה גדולה מזה ששלש השנים של החזקה שלו קדמו למכירת השטר של המערער⁵⁶⁰. אבל אם אין לו עדים אלא על שש שנים⁵⁶¹, הדין עם בעל השטר שהרי אין מחאה גדולה ממה שהמוכר מחה במחזיק הזה אחרי שתי שנים, כשמכר את השדה לאחר. והמחזיק היה צריך להזהר בשטרו לעולם, עד שיוציא את השטר מיד הקונה השני ויקרענו⁵⁶².

558 אבל אם לא אומרים עביד איניש דקרי לשני טובא שני חזקה אפ' שיש לו עדים שאכל ז' שנים אינו נאמן שהרי הוא מכחיש אתם. תוס'.

559 כשחוזר וטוען טענות אחרות להכחיש את הטענות ראשונות קי"ל שאין אדם טוען בב"ד וחוזר וטוען טענות אחרות להכחיש הראשונות, אלא נפסוק את הדין על פי טענות הראשונות. ולכן כאן אם יביא עדי חזקה על שנים רבות מאמינים לו שהרי לא חזר וטען. רשב"ם.

560 שהמוכר עצמו לא יכול למוכרה אחר שהוא החזיק בה שלש שנים בשופי. רשב"ם.

561 ר"י בר' מרדכי הקשה יהיה נאמן במיגו שיכול לומר ממך קניתי. ואור"י שלא יטען כך מתחילה מפני שאינו יודע אם יש לו שטר שקנאה ממנו. תוס'.

562 ויש מפרשים שאין צריך עדי חזקה ז' שנים אלא של ג' שנים אחרונות ומאמינים לו על השאר. ולמדו כן ממה שרבא אמר עביד איניש דקרי לשני טובא שני חזקה. שאם יש עדים על כל השבע שנים למה צריך לומר עביד איניש כו'. ורשב"ם דוחה את דבריהם שהרי החזקה עומדת במקום השטר ולא היא חזקה ג' שנים האחרונים שיש לו עדים עליהם אלא שטר של ג' שנים, והרי שטר של ד' שנים הקודם לו פוסלו. ואין ללמוד מדברי רבא שלא צריך עדים לז' שנים שהרי רבא בא לומר שאינו קרוי חוזר וטוען במה שאמר בסוף שני חזקה טובא אמרתני, דעביד איניש כו' שאלו היה חוזר וטוען להכחיש דברים הראשונים אפי' כשהביא עדים באחרונות אינן כלום שהודאת בעל דין כמאה עדים דמי, ונלך אחר הטענות הראשונות. וגם ר"ח מצריך עדים לכל הז' שנים. רשב"ם.